

Obsah:

Slovo úvodem I, II.

(Strana 5—10.)

1. Jubilejní stať toužící po sblížení básníka s českou duší. — Pravý básník a jeho obraz v čtenářově představě.
2. Meteor dlouho obestřený legendou. — Celá vlast soustředěná do malého úseku drahé země.
3. Opomíjená a přehlížená píseň intimního hoře milostného. — Není každý básník především člověkem?
4. Čestný titul Národního básníka. — Dílo a rodové prvky se vzájemně doplňují.

Jak se nám představil

(Strana 11—20.)

1. Prudce vytrysklý plamen poesie zakřiknut úřední konfiskací. — Jan Herben o prvních dojmech z korespondence tajemného básníka.
2. Záhadná básnická navštívenka: báseň „*Jen jedenkrát*“. — Smutek bez konce jdoucí básnickovým žitím.
3. Básně „*Den Palackého*“ a „*Škaredý zjev*“. — Akkordy bolestných vzpomínek při srovnání české národní slavnosti s tvrdou prosbou slezské vlasti. — Proč vyrazil ze skály „*škaredý zjev*“?
4. Ubitá země a její básník splývají v symbolickou jednotu společné osudovosti. — Z žalu intimní bolesti roste hněv, z něho vzdor a gesto odboje. — „*Tak budu stát — Ahasver svědomí Čechů — zašlého národa bard.*“

Hotový básník

(Strana 21—38.)

1. Kdo objevil Petra Bezruče? — Herben přejímá „*kmotrovství*“ Bezručovy poesie. — Vyhýbavé odpovědi záhadného básníka. — Nový čtverlístek básní: „*Hrabyň*“ — „*Leonidas*“ — „*Bernard Žár*“ — „*Maryčka Magdónova*“.
2. Jak rostla z básní „*Slezská čísla*“ a jak se rodily „*Slezské písně*“. — Fialové plameny bahenních bludiček legendárních. — I Herbena „*sužovalo*“ tajemství Bezručova pseudonymu. — Podivně známé písmenko „*r*“.
3. Kdy a jak se Herben dopátral světla. — Co mátl čtenáře?

4. Možnosti tvůrčí a básnické v přímém a těsném soužití s tajemstvím pseudonymu. „Buď Bezruč nebo nic.“ „Nemohl bych psát, kdyby na mne hleděli se všech stran.“
5. „Málo více než tři léta trvalo tvoření Bezručovo.“ — Všecka velká a stěžejní čísla už v roce 1903. — V „*Hrabyni*“ bezměrný smutek z prchlého mládí, jeho zbožnosti a víry. V „*Bernardu Žárovi*“ zžírající bolest a hněv nad slezským renegátstvím. V „*Leonidovi*“ rudá, krví zalitá kulisa boje s barbarstvím, ubíjejícím rodnou zem. V „*Maryčce Magdónové*“ balada rodinné tragiky, bídy a sociálního ujařmení. — Píseň písní Bezručova sociálního a mravního varyta.
6. Sedm stěžejních básní v několika požehnaných měsících — celý Bezruč v době, kdy tajemství jména nebylo porušeno.

Proč vzkypěl

(Strana 39—51.)

1. Germánské moře obepínající kolem dokola českou zem. — Ostravsko a Slezsko jediný její most se Slovanstvem. — Slezské hoře Bezručovo jako vlastní východisko a tvůrčí výheň básníková.
2. Slezsko za osvíceného absolutismu Josefova a před ním. — Slezsko a jeho školství do roku 1848. — Úřední řeč ve Slezsku a její osudy. — „Stát ve státě“ — země Slezská mimo zákony.
3. Vzrůst cizího kapitalismu od 1770, kdy na Ostravsku náhodou našli uhlí. — Sto let „kovkopství“ a hutnictví na Ostravsku a v okolí. — Vliv kapitálu na politiku, mravnost a sociální poměry.
4. Politické a národní poměry země od roku 1848. — Školství a úřady v době Bezručova dětství. — Prof. Vašek, Sláma a Prasek při národní práci.
5. Léna a výsady arciknížecí komory Geronovy, hrabat Wilczků a Larischů, Gutmannů a j.
6. Vaškův „Opavský besedník“ a „Opavský týdeník“. — Školství a úřady kolem roku 1870—1880. — Zoufalost slezských národovců a lhostejnost v Čechách. — „Smí národ český obětovati Slezsko?“ — „Kamenům zpívám a balvanům hraju.“
7. Rodný kout proměněný v horoucí peklo života. — Mravní hanba zneuctování a prznění panen a žen. — Obraz veliké bídy všestranné, viděný básníkem od kolébky v zrcadle marného boje otcova. — Petr Bezruč se stává básníkem.

Jen úzký pruh bolestné země

(Strana 53—71.)

1. „Světovost není v tom, běhat po světě — světový je ten, kdo své okolí dovede vidět velce a výrazně.“ — Kdo u nás byl předchůdcem Bezručovým.
2. Náhlý úder básníkův vyvolaný nahromaděným slezským hořem. — Každá báseň — výstřel v hluché noci. — Básníková píseň jen a jen o úzkém pruhu bolestné goralské země. — Vlast ve zkratce. — Srovnání s velkými pěvci západu a východu, se slovanstvím kollárovským, se zpěvy Mickiewiczů, Longfellowů a Whitmanů. — Mezi Opavou a Těšínem — v čtverhranu Odry a Olzy, Moravice a Luciny.
3. Co je to lašská řeč, podle moderních filologů? — Zpěvné a měkounké nářečí tošonovické. — Moravská a Polská Ostrava jako ústřední sídlo českého utrpení. — Sto let žalů. — Odbojné vzpoury slezských havířů: „napřáh jsem kladivo, teklo v ráz na Polské Ostravě krve!“ — Osudný 9. květen 1894. — Básně „*Tošonovice*“ a „*Ostrava*“.
4. České Slezsko osmdesátých let bez politického vůdce. — Vylastňovací tragedie národa: v širé uhelné pánvi splývá domorodý český lid s černým prachem země.
5. Básně „*Návrat*“ — „*Já*“. — Co pohnulo demona, aby vykřísil „škaredého věštce“ z balvanů své skály. — Strašlivá vidina zkázy a zmaru přímo apokalyptické síly básnické.
6. Je Bezručova báseň „*Já*“ psána pod whitmanovskými vlivy? — Nejvlastnější vnitřní vnuknutí Bezručovo — plamen básnické síly čistě bezručovský a náš. — Bezručovská poesie: hrany zvonů nad skupinou zhnětených dědin a měst.

Záhadná studánka v lidské duši

(Strana 73—90.)

1. Několik důvěrných lyrických básní na motiv teskné touhy — písně jedinečné cudnosti mužného srdce. — Hořký stesk po lásce kdysi prchlé. — Básně „*Hučín*“ a „*Úspěch*“.
2. Jak a proč Bezruč čtyřikrát změnil sloku „*Hučína*“. — Společná citová sféra tří intimních básní. — Spodní melodie vzlyku při každé zmínce o ženě, dívce, panně. — Časová i lokální roztroušenost milostné inspirace básníkovy.
3. Básně „*Papírový Mojšl*“, „*Labutinka*“ a „*Sviadnov*“. Básníkovy výmluvné vzkypaní. — Dvojice hybných sil: útisk lidu a černá zrada žen.

4. Básně „*Idyla ve mlýně*“ a „*Krásné Pole*“. — Vzdálené náznaky těžkého hoře srdcí. — Bolest pro slovo zrušené. — Mnoho básní milostného námětu vyřaděno ze „*Slezských písní*“.

Z bolesti rostl hněv a vzdor

(Strana 91—107.)

1. Jediná melodie — ale přemnoho složek a prvků. — Trojice složek základních. — Poesie života, kde smrt byla inspirátorkou. — Nové a nové odstíny hněvu a vzdoru básníkovy. — Vášnivé zoufalé bardství. — Slovo Alfreda Kerra.
2. Básně „*70.000*“, „*Markýz Gero*“, „*Kdo na moje místo*“ a „*Vrbičce*“. — Údery rasového zoufalství. — V chaosu vidin a zvuků. — Gero, symbol bezuzdné hrabivosti a krutých protičeských vášní. — Zdroj nejvzrušenějšího odboje básníkovy. — Nesmírná beznaděj, ubitá takřka až do lhostejnosti.
3. Básně „*Pětvald*“, „*Dvě dědiny*“ a „*Ondráš*“. — Nová jiskra pevné vůle nebát se a nedat. — Touha po zjevu Ondrášově a jeho jitřní vidina. — Kdo byl Ondráš? — „Po zákonu a po svědomí?“ — Dovršená míra hněvu.
4. Dva velcí páni robotníci. — Báseň „*Dva hrobníci*“, „*Oni a my*“, „*Horník*“. — Báseň „*Pole na horách*“. — Hřbitov na kopečku s mohylou. — „Roste kdy rež pro ženu hornickou na panském poli?“ — Báseň „*Ty a já*“. — „Uhni mi s cesty!“ — „Frygickou čapku mám, přes čelo stín!“
5. Básně „*Michálkovice*“, „*Osud*“ a „*Maškarní ples*“. — Boj na dvě strany a do poslední kapky krve. — Vrcholný obraz beznaděje až zmrtvující. — Obrazná černá kamizola těšínského dívčího kroje. — Teskný měsíc září — měsíc zrození básníkovy.

Jak tvořil a proč tolik zapálil nitra

(Strana 109—145.)

1. Jediným dechem vychrlená básnická duše. — Vášnivé přijetí na jedné straně — odpor na druhé. — Tvrdý náraz prudkého realismu na vyznavače „umění pro umění“.
2. Contiho „výheň básníků“. — Jak Bezruč tvořil. Zajímavý dopis Herbenovi. — Starý Kollár a Havlíček v duši mladého Petra Bezruče. — Stále se zúžující obzory práce a soustředění na nejpálčivější potřebu chvíle.

3. Čistě bezručovský ráz básnického tvoření. — Sugestivní dojem hrůzy a děsu ze „škaredého fantoma“. — Tvrdost a drsnost prostředků nemusí vždy vyvolat stejný konečný dojem. — Sugestivní síla pravdivosti. — Schwaiger, Aleš, Jenewein.
4. Básně „*Praga Caput Regni*“ a „*Kantor Halfar*“. — Velká dramatická síla, smysl pro gradaci a výbušná síla podání. — Harmonický souzvuk slova a myšlenky. — Postřeh za postřehem, útok za útokem, vířící úder slova.
5. Nejvyšší lapidární a živá charakteristika, sugesce obrazová (první část básně „*Jen jedenkrát*“ — „*Kovkop*“ — „*Labutinka*“ — „*Michalkovice*“).
6. Báseň „*Sedm havranů*“. Lapidární portrét bezručovský. — Sedm medailonů stoupající výraznosti.
7. Básnické portréty překvapující přirozeností. — Jinošská báseň Bezručova: svědectví generála Kunze. — Básnickovy doznané vzory. — Domnělé vzory jiné.
8. Naléhavost gesta a pohledu. — Vášnivé výkřiky a ohnivé poukazy. — Útok otázek, jedna z nejučinnějších Bezručových básnických zbraní. — Umění protikladu. — Řečnické sdružování a hromadění pojmů a slov. Umění náповědi a náznaku. — Básnické figury tvořené účelným opakováním slov a pojmů (anafora, epifora, palilogie, symploké). — Figury vznikající zdvojováním (epizeuxis) a hromaděním (pleonasmus, hendiadys). — Epiteta.
9. Zdůrazňování a gradace. — Bezručovsky významné konce veršů — „veršové pointování“. — Je u Bezruče zvýšený pathos nebo skutečný oheň vnitřní provdy? — Umění elipsy slovné i větné. — Asyndeton a paranteza.
10. Samorostlý typ básníka moderního. — Hýsek, Arne Novák a Šalda.
11. Bezručův rým a rytmus. — Rafinovaná originalita a souzdnivá asonance. — Vyslovené kazy rytmické. — Vlna lašštiny?

Tichá pohádka života

(Strana 147—190.)

1. Vnitřní i vnější důvody básnickovy anonymity. — Celý smysl i osud básnického poslání jen v ní. — Herbenovo osobní svědectví. — Pseudonym do r. 1906. — Malý Ottův slovník naučný a olomoucká přednáška roku 1910.
2. Báseň „*Didus ineptus*“. — Co se už tenkrát vědělo o básnickově osobnosti.
3. Kořeny Vaškova rodu v opavském kraji. Komárovské chaloupky. — Selský původ. — Otec Havlíčkem slezského kraje.

- Svědectví prostějovského poslance J. Skály. — Studie a mládí Antonína Vaška, básníkovy otce.
4. Časový vrchol buditelského úsilí Vaškova. — Politické a národnostní detaily doby. — Vlivy Vaškových časopisů. — Tábor slezského lidu na Ostré Hurce a jeho program. — Zdroje Vaškova utrpení. — Osočování a úřední přeložení do Brna 1873. Šestiletý Vladimír.
  5. Doba sporů o *Rukopisy*. — „*Filologický důkaz*“ Vaškův a jeho vnitřní síla úvodem do bojů Gebauerových a Masarykových. — Předčasná a truchlivá Vaškova smrt 1880 a jeho brněnský hrob.
  6. Záhadný epitaf na hrobě *básníkovy matky Marie*: „Nad jarem života mého vycházelo při Labi slunce.“ — Neznámý „*Erinnerungsblatt*“ Vaškova rodu. — Jeho neobyčejně zajímavý a cenný obsah pro poznání básnických kořenů Bezručových. — V rodu německá a holandská krev. — Polabský původ básníkovy matky a pohledy vzad až k básníkovu prapradědovi v Týnci nad Labem. — Jeho praděd, babička a děd. — Zajímavá osobnost hraběcího úředníka Fr. Brožka.
  7. Pečlivé vychování, krása a sňatek Marie Brožkové s Antonínem Vaškem po romantickém seznámení v Bavořích. — Její literární náklonnosti po otci. — Zajímavé nitky rodokmenu až k rodině univ. profesora dr. Kalouska a Savy Chilandarde.
  8. Jak se matka a otec básníkův seznámili. — *Narození prvního dítěte — Vladimíra*. — Matčiny ukolébavky. — Dítě a hoch. — První a druhý Vaškův brněnský byt. — Rodina Kuneše Kunze. — Česká škola a české gymnasium. — Učitelé a spolužáci příštího Petra Bezruče.
  9. Jeho chlapectví. — Vážný čtenář a samotář. — Co četl a jak se bavil. — Vzpomínky bratra Ladislava.
  10. Otcova vášeň: myslivectví a lov. — Zábavy v opavském a brněnském revíru. — Vladíčkovy veliké záliby přírodopisné — lovy motýlů. — Pozdní báseň „*Stužkonoska modrá*“. — Jak se to žilo o prázdninách v hrabeckém lese u Chabičova. — Zbožné mládí v náručí rodičů. — „*Odpustky*“ (pouti) k hrabyňské Panně. — U veselého pana faráře Böhma. — V strýcově hostinci v Háji.
  11. Přátelský rys družnosti u básníka ukrývalo již mládí. — Příležitostné veršíky přátelům. — *Básně k jubileím*. — *Báseň Macharovi k 40. narozeninám: „1864—1904“*.
  12. Co studoval Vladimír Vašek v Praze na filosofii a co jej osobně zajímalo. — Jeho profesori a přednášky. — Ukončení studií a začátky úřednického života. — Trvalý návrat k poště. Dvě léta v Místku, kde se Vladimír Vašek počal měnit v Petra Bezruče.

13. První básně a jejich první publikace. — Jak dlouho zrál? — Vzpomínka na první tištěný plod prozaický: zajímavé „*Studie z Café Lustig*“ r. 1889. — První pseudonym Ratibor Suk ražený Ignátem Herrmannem. — Nevydané „*Obrázky z pošty*“. — Talent nerudovského pozorovatele a kritika povah. — První projev Bezručova smyslu pro portrét a prostředí.
14. Veselý prvek u Bezruče: poesie gratulační a „prázdninová“. — Zkalené štěstí po převratu — báseň „*Kalina*“ II. — Básníkův soukromý život v osvobozené vlasti: povýšení a odchod do výslužby. — Brožura „*Kuby Stopěruntika*“ o nevážnosti k českému jazyku. — Co vypráví důvěrný přítel Č. Kancelář o básníkových osobních zálibách a sklonech. — Vášnivá láska k turistice a k místům mládí.

Na tenoučce spřádané pavučince visel život

(Strana 191—200.)

1. Dvě osudné básně v „*Indépendance tchèque*“ roku 1915. — 2. Záhadná šifra P. B. — Zatčení 4. září a vyšetřování pro velezradu. — V garnisonním vězení vídeňském. — Kobka č. 356. — 3. Domovní prohlídka v úřadě a u přátel na všech stranách. — Stará úřední otázka: kdo je to „*markýz Gero*“. — 4. Dva literární znalci: dr. Karásek a dr. Adler. — Básníkův obhájce dr. Hynek Bulín. — 5. Dr. Zechmeister a Petr Bezruč. — Šetření pro zločin velezrady zastaveno — nucený pobyt na Cejlu v Brně. — Kobka č. 9. — 6. Jak píše básníci svou poslední vůli.

Knihy a tisky Bezručova díla

(Strana 201—209.)

Literatura o Bezručovi.

(Strana 210—215.)

Rejstřík jmen.

(Strana 216—218.)